

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

vsak vsak četrtek in velja a politično vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 24 K, pol leta 12 K in za štiri leta 5 K. — Naročnik izven Jugoslavije 32 K. — Naročnica se pošilja na: Založništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Odje „Katoliškega škofarstva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo, če obsegajo 4 strani 40 vln., na 8 straneh 60 vln. — Uredništvo: Koronika cesta šte. 5. — Rokopis se ne vrača. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročila, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petletnosti za vsaki K 180. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 50 vln. — Inserati se sprejemajo do točka opoldne, nazapri reklamacije so politično proste.

Na delo za zmago!

Pismo iz Srbije.

Z nekako podvojeno silo se tudi tukaj v Srbiji pripravljajo za volilno ofenzivo. Govori o volitvah so na dnevnem redu, kamor koli zaideš med množico, povsod slišiš le govorico o izborih (volitvah).

V največjih skupinah vidiš se shajati in slišiš govoriti o volitvah radikale (srbski zavezniki Jugoslovanskega kluba). Ti delajo tukaj za zmago na vso moč. Kmetje po večini in tudi največ mestnega prebivalstva so na strani radikalov. Le tu in tam vidiš kako četvorico demokratov (liberalcev) ali od kake druge stranke, ki na tihem udrihajo po radikalnih glavah. Demokrati so vstred padca zadnjih občinskih volitev bolj skromni in tihi, vedejo se kakor mačka, ki jih je dobila po grbi, ko je hotela lizati smetano. Ne vedo in ne morejo si pomagati na nobeden način, so kakor pojemajoča svetilka, katero bodo res tudi ugasnili ob času volitev.

Kako pa pri naš v Sloveniji? Kakor je bitati v časopisih, se z veliko naglico dela za volitve. Velike važnosti je vprašanje, katera stranka bo močnejša, katera bo zmaga? Odgovor je prav priprost. Katera bo bolj delavna in edina, oni je potem zagotavlja zmaga. Cujte torej rojaki. Pristaši Kmetске zveze bodite sedaj ob urah skušnjave čuječi in delavni. Začnite toraj že takoj s kraja s političnim gibanjem, naj vam bo tukaj dobrodošel pregovor: Rana ura, zlata ura! Zapomnite si, ako zamudite sedaj le malo časa, bo Vaša škoda velika. Ne izgovarjate se: Je se čas. Gledajte, tudi Vaši nasprotniki vseh strank delajo za zmago in sicer z veliko naglico. Vedite, da ako ne zmaga naša stranka, bodo potem naši nasprotniki postopali z nami tako, kakor se dogaja se-

daj ob KZ shodih posebno v posavskem okrožju, da Vas oni samostojni koruzniki in črešnjevi kramarji kar z noži in poleni napadajo. Tako in še hušje bi delali potem, ko bi imeli vso oblast v rokah. Torej na delo, ne prodajte se oni dohtarsko liberalno Samostojni, neverni, krhli stranki, ki je za kmetски stan tako, kakor peronospera za trto. Lahko imenujemo Samostojno: kmetiska peronospera, katera nastopa ravno sedaj ob času volitev najhušje in katero se tudi sedaj najlože uniči, ako je boste s pravo zmesjo pokropili. Protistrup za samostojno peronospero je: Kmetiska sloga v staropriznani Kmetiski zvezi.

Pokažite se torej kmetje kot možje, pokažite, da ste Vi gospodarji zdrave slovenske zemlje, katero so vam zapustili Vaši predniki neomadeževano. Bodete li pustili, da vam jo omadežuje ona nepotrebna in trila samostojna dohtarska stranka, katera hoče iztrgati tudi Vaši ljubi deci krščansko vzgojo, sramovati bi se potem mogli sami sebe, ako sijajno ne zmagate.

Na noge, na delo torej, kmetje saj vidite, dobri bi jim bili le sedaj, ko jim je za biti ali ne biti, potem bi Vas še pa pogledali ne! Sedaj, ko jim teče voda v grlo, se vam seve dobrikajo, potem, ko bi pa bili na krmilu, bi vam pa obračali hrbet. Vidite, da hočejo le vse pridobiti s silo, gladko jim ne gre ničesar. Vidite pa tudi njihovo sposobnost.

Bodite torej previdni in delavni, delajte dokler je čas, počivati pa bodete, ko bodete uživali dober sad dobrega dela!

Kladovo v Srbiji 3. oktobra 1920.

J. Staneskovič.

Poslanci Kmetске zveze za boljše ravnanje z našimi vojaki v Srbiji.

Gospod/minister!

Jugoslovanski klub je dobil od lokalnih organizacij svoje stranke iz cele Slovenije, pa tudi od vojakov direktno celo vrsto pisem in poročil o velikih nedostatkih v vojski in o neprimernem ravnanju z vojniki od strani podčastnikov in častnikov.

V trdnem prepričanju, da hočete ne samo kot odgovorni minister, temveč tudi kot aktivni general, odpraviti nedostatke v korist naši domovini, se obračam na Vas s to spomenico, zavedajoč se svoje lastne odgovornosti nasproti narodu in državi.

Pritožbe so iz sledečih garnizij, odnosno krajev: Zaječar, Negotin, Subotica, Niš, Valjevo, Split, Knjaževac in Beograd ter se nanašajo na sledeča dejstva:

Hrana moštva je ponekod nezadostna po množini, nesnažno kuhana čisto iz pokvarjenih sestavin, zato nezavžitna. Posebej pa še pride v poštev, da se kuhinja prav nič ne ozira na način življenja in prehranjevanja moštva, kakor ga je bilo moštvo vajeno celo dobo do svojega rekrutovanja.

Obleka moštva je nezadostna in pomanjkljiva, ravno tako tudi obutev, ali pa je sploh ni, tako da mora moštvo ali bosonogo služiti ali pa hoditi in delati v svoji lastni, večinoma že strgani obleki in o-butvi.

Povsod v vojašnicah vlada nesnaga, ki bi se dala odpraviti. Uši, stenice, miši, podgane in druga golazen muči vojaštvo podnevi in ponoči. Uprava ne skrbi dovoljno za čistočo in red ter se posebej tudi premalo briga za zdravstveno stanje, da se vsled nemarnosti odgovornih faktorjev širi malarija in druge bolezni.

Med največje nedostatke v vojski pa spada i dejstvo, da se z moštvom ravna popolnoma proti jasnim določbam vojnega zakona s tem, da se ljudi čisto brez najmanjšega vzroka batinja, klofuta in naravnost barbarsko kaznuje z gledanjem proti soncu. Posledice tega postopanja so težka telesna obolenost, deloma celo oglušitev in izguba vida. Taki in enaki slučaj se nam navajajo v pritožbah.

Neprimerno je n. pr. tudi to, da se ljudi kaznuje, ali pa se iz kaprice ne dovoli po cele dneve, da bi pili vodo ali šli na sprehod.

Popolnoma običajno je po nekaterih oddelkih, da se posebej Slovence dosledno sramoti z izrazom: „Svaba“, ako med seboj govorijo svoje slovensko narečje in da se jim na nedostojen način kolne Boga in mater.

Naši vojaki se po nekaterih krajih silijo v pravoslavno cerkev in se jih silijo delati križ po pravoslavnem predpisu, ne da se jim niti prilike, niti časa, da bi zadostili svojim verskim dolžnostim.

Izredno neugodno vpliva tudi dejstvo, da ne dobijo izplačanih svojih skromnih dnevnice.

Administrativna uprava posluje izredno počasi in nemarno. Vloge se po več mesecev ne rešijo in ležijo na mizah ali pa celo izginejo.

Vojakom se ne zaračunava služba, ki so jo deloma prostovoljno, deloma na poziv opravljali že v naši državi in v naši vojski.

Tudi je dejstvo, da pri nekaterih oddelkih naši vojaki ne dobivajo in ne smejo čitati časopisov iz svojih domačih pokrajin.

Ako pregledamo materialne in slične izdatke za vojsko, kakor so prelinirani lani in letos v državnem proračunu in računamo te izdatke na poednega vojaka, pa primerjamo vse to z izdatki v Italiji, v Franciji in na Angleškem, pridemo do zaključka, da je naš vojak mnogo dražji, kakor oni, pa se veliko slabše hrani in oblači. O duševni hrani, o vzgoji in izobrazbi, še tukaj ne govorimo. Jasno je, da morajo biti nedostatki v upravi.

Mi zato zahtevamo:

1. Da se z vojaštvom postopa strogo po zakonu. Kdor krši zakon napram moštvu, naj se takoj kaznuje ravno tako, kakor vsak prostak. Le s tem nam je zajamčena dobra morala v armadi.

2. Odpravijo naj se vsi grajani navedeni nedostaki glede prehrane, oskrbe z obuvalom in obleko in z čistočo in higijeno.

3. Vojaštvo naj se kolikor najbolj mogoče združuje pe pokrajinah, iz katerih se rekrutira in naj se

posebej v oddelkih ne mešajo n. pr. Slovenci z Albanci. To je bilo in še obstoji v drugih armadah in jim nikakor ni v škodo. Vzgledi Francije, Angleške, Italije in Amerike to jasno izpričujejo.

4. Moštvo naj ima vsaj nekaj oficirjev in pod-officirjev iz svojih krajev, ker ti bolj razumejo njegove običaje ter telesne in duševne potrebe. Vsi skupaj pa se naj vzgajajo v duhu tradicij srbske vojske, — xjer je bil oficir navadnemu možu drug v trpljenju in veselju.

5. Zahtevamo končno takojšnjo preiskavo o navedenih nedostatkih v označenih krajih ter primerne ukrepe in ukaze, da se nedostaki odpravijo.

Gospod minister! Izročamo vam to spomenico v nadi, da nam ne bo treba stopiti v javnost in grajati z javne tribune, kar je gnilega in neprimernega v vojski. Ako se naši zahtevi ne ustreže, bi bili v to prisiljeni.

Sprejmite gospod minister izraz našega osebnega spoštovanja.

Beograd, dne 4. oktobra 1920.

Za Jugoslovanski klub:

Sledijo podpisi naših poslancev.

Zvižčnost in goljufivost liberalne Samostojne.

Da je Samostojna kmetijska stranka dete liberalne stranke, o tem pač zdaj po tolikih dokazih noben pameten človek ne more več dvomiti. In vendar Samostojna to še zdaj taji in hoče veljati le kot stanovska kmetiska stranka. Bližajo se volitve. Samostojna pa nima potrebnih kvalificiranih kandidatov,

1. takih, ki bi imeli visoke šole. Izposoditi si jih bo morala od liberalcev ali z drugimi besedami: združiti se bo morala z liberalci, sicer se kandidatne liste ne more sestaviti. Mi smo to že v predzadnjem „Gospodarju“ povedali in priobčili okrožnico celjskega tajnika liberalne stranke, ki pravi, da se bodo liberalci in samostojni bržkone pri volitvah združili.

Samostojne je zdaj zelo sram. In bojijo se, da izgubijo mnogo svojih pristašev, četudi na zunanji gredo skupno z liberalci. Zato so si izmislili zvižoč. V zadnjem „Kmetijskem listu“ z dne 7. oktobra so izdali oklice „Slovenski ljudski stranki“ (Kmetiski zvezi) in „Jugoslovanski demokratski stranki“ (liberalcem).

V tem oklicu vabijo Kmetisko zvezo in liberalno stranko na razgovor, da bi ti dve stranki prepustili Samostojni kmetijski stranki vse splošne (kmetiske) mandate, ki jih je 15, oziroma 16. Kmetiska zveza in liberalna stranka pa bi dobili obe skup samo kvalificirane mandate, ki jih je samo 5. Obe stranki naj bi se izjavile tekom 8 dni. Samostojna ve, da bo liberalna stranka s tem predlogom Samostojne zadovoljna, ker liberalci sami na deželi itak nimajo nobenega volilea, ampak samo nekaj mešanov. Ravno tako gotovo pa Samostojna tudi ve, da Kmetiska zveza takega predloga nikdar ne bo sprejela, ker ni na glavo padla. Ali naj Kmetiska zveza dve tretjini našega kmetiskega prebivalstva vrže v žrelo Samostojne in s tem v žrelo liberalnih verižnikov, izvoznikarjev in bankirjev? In zdaj bo Samostojna kmetijska stranka hinavsko rekla: Mi Samostojneji smo ponudili spravo in sporazum Kmetiski zvezi in demokratski stranki. Kmetiska zveza, oziroma Slovenska ljudska stranka, je našo ponudbo odbila, a demokratska stranka je naš predlog sprejela, zato smo se združili z demokratsko stranko. In tako upa Samostojna, da se bo oprala pred svojimi lahkovernimi pristaši.

Kdo ne vidi v takem postopanju hudobne goljufivosti Samostojne kmetijske stranke?

Kmetiska zveza za naše vinogradništvo.

Kakor za živinorejo, se je Kmetiska zveza ob vsaki priliki odločno potegovala tudi za drugo glavno panogo našega spodnještajerskega kmetijstva, za vinogradništvo.